

Ekoturismföreningens yttrande över

Skolverkets förslag om ändrade inriktningar inom naturbruksprogrammet

(2015:1247 – Ekoturismföreningen)

Bakgrund

Med över 400 organisations- och företagsmedlemmar är Ekoturismföreningen landets främsta och största företrädare för naturbaserad turism. Svensk natur är en av våra främsta reseanledningar för både nationella och internationella besökare. Naturens bidrag till turismens exportintäkter beräknas uppgå till 30 miljarder kronor årligen, och till den summan ska läggas uppskattningsvis ytterligare 50 miljarder från svenska resenärer.

Under de senaste 15 åren har Ekoturismföreningens huvudsakliga fokus legat på att förbättra villkoren för de tusentals företag som verkar inom svensk naturbaserad turism. Detta arbete har också gett oss en unik insyn om branschens behov och förutsättningar för högre lönsamhet, bättre internationell konkurrenskraft och möjligheten att bidra till regional tillväxt och nya jobb på den svenska landsbygden.

För att tillvarata dessa erfarenheter nominerades en företrädare för Ekoturismföreningen till det nationella programrådet för naturbruksprogrammet under våren 2013. Nomineringen ledde dock inte till någon medverkan i nämnda programråd, och vi har inte heller noterat någon återkoppling från Skolverket i frågan.

Med anledning av ett beslut i det nationella programrådet för naturbruksprogrammet i november 2014 författade Ekoturismföreningen tillsammans med Svenska Turistföreningen en skrivelse angående naturturismens hemvist inom naturbruksprogrammets inriktningar. *Se vidare bilaga 1 i slutet av detta yttrande.*

Skrivelsen välkomnade en översyn på området och efterlyste en dialog i ämnet.

”Vi tror att det finns behov av både översyn och ett helhetsgrepp på de många utbildningar som idag gör anspråk på att försörja en växande besöksnäring med framtidens arbetskraft. Vi menar dock att detta måste ske i nära samarbete och dialog med branschens företrädare.”

Inte heller denna gång skedde någon återkoppling från Skolverkets eller det nationella programrådets sida.

Ekoturismföreningen har nyligen fått kännedom om Skolverkets förslag (2015:1247) och tar därför tillfället i akt att lämna synpunkter på remissen. Med tanke på de genomgripande förändringar som vi uppfattar att förslaget leder till, förvånas vi över såväl den korta svarstiden liksom över en alltför begränsade lista över remissinstanser.

Sammanfattning

Skolverkets eget underlag är ytterst otydligt om förslagens innebörd och konsekvens för framtida gymnasiala utbildningar inom naturbaserad turism. Flera remissvar tyder dock på att möjligheten för sådana utbildningar kraftigt begränsas eller helt försvinner.

En sådan förändring motsätter sig Ekoturismföreningen bestämt, utan att en ordentlig översyn först görs av dessa utbildningar och en nära dialog etableras med branschen om framtidens kompetensbehov.

Ekoturismföreningens generella uppfattning är att många politiska beslut och offentliga insatser kring naturbaserad turism i Sverige präglas av kortsiktighet, en oklar målbild och en oförmåga att bygga nationell kompetens. Förslaget från Skolverket verkar tyvärr vara ännu ett steg i en sådan oönskad riktning.

Skolverkets externa remiss från den 4 mars 2016

Detta yttrande bygger enbart på Skolverkets externa remiss från den 4 mars i år på totalt sex sidor. Om detta underlag utgör hela remissunderlaget eller ej är för oss okänt. Vi har utan framgång sökt information på Skolverkets webbplats för att ta reda på om det finns bilagor eller andra underlag, som kan ge utförligare förklaringar eller kompletterande bakgrundsfakta till det aktuella förslaget.

I en fotnot på sidan tre står det att *"Skolverket föreslår bland annat att begreppen växter, djur, mark, vatten, skog, fiske, naturvetenskap samt naturupplevelser och rekreation utgår och ersätts med andra begrepp som en konsekvens av Yrkesprogramutredningens intentioner att göra naturbruksprogrammet tydligare."*

Vad detta innebär konkret är svårt att bedöma utan ordentlig insyn och kunskap om naturbruksprogrammets innehåll och upplägg. Istället får vi förlita oss på vad ett antal andra remissinstanser drar för slutsatser i sina svar.

- **Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)** skriver att: *"Särskilt gäller det inriktning skog, där de nuvarande examensmålen skrivningar om jakt, fiske och naturbaserad turism helt har försvunnit. SLU ifrågasätter förslaget att omvandla den skogliga inriktningen från en mer allsidig utbildning om skogen som naturresurs till en ren maskinförarutbildning. Att på detta sätt stryka en växande näring ur examensmålen för naturbruksprogrammet är inte någon bra och tidsenlig lösning. SLU:s bedömning är att det varken gagnar eleverna, söktrycket till denna utbildning, den skogliga näringen eller för den delen landsbygdsutvecklingen."*
- **Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA)** varnar för att: *"Förslaget från Skolverket begränsar möjligheten för skolor att ordna särskilda inriktningar för exempelvis naturturism."*
- I sitt gemensamma remissvar skriver **Älvdalens Utbildningscentrum AB** tillsammans med SITE Destination att: *"Begreppen försvinner ur naturbruksprogrammets examensmål och därmed försvinner möjligheterna att arrangera gymnasieutbildningar inom exempelvis naturbaserad turism, viltbruk och sportfiske."*

Om detta är konsekvensen av nämnda fotnot i Skolverkets externa remiss finner vi det anmärkningsvärt att dessa följder för elever, bransch och svensk landsbygd inte presenteras av Skolverket själv. Vi menar också att det är oroväckande att detta sker utan någon som helst dialog eller kontakt med branschens nationella företrädare varav Ekoturismföreningen är den största.

Om konsekvensen av Skolverkets förslag är att all gymnasial utbildning inom naturbaserad turism försvinner, är vår uppfattning att detta vore ytterst olyckligt och i synnerhet utan en ordentlig översyn av dagens befintliga utbildningar först genomförs.

Vi anser därför att Skolverkets förslag (2015:1247) behöver göras om från grunden och att en dialog omgående bör inledas med branschen, berörda myndigheter och andra offentliga aktörer kring naturturismens framtida kompetens- och utbildningsbehov. Detta för att kunna skapa långsiktiga och fungerande utbildningsalternativ inom naturbaserad turism på gymnasienivå.

Vi konstaterar vidare att det bland ovan nämnda remissvar presenteras en lång rad andra goda argument för att göra om förslaget, alternativt invänta andra pågående utredningar och kartläggningar.

Vi vill även komplettera bilden med att Tillväxtverket just nu genomför en kartläggning av utbildningar kopplade till turism både på gymnasie- och högskolenivå samt yrkesutbildningar. Detta enligt verkets [regleringsbrev för budgetåret 2016](#). Även här vore det därför klokt att invänta en kartläggning, som torde bidra med ytterligare fakta i målet.

Västervik den 30 mars 2016

Per Jiborn

Generalsekreterare för Svenska Ekoturismföreningen

Till
Nationella programrådet för Naturbruksprogrammet
Gymnasieenheten
Skolverket
106 20 STOCKHOLM

Angående naturturism i gymnasieskolans naturbruksprogram

Naturbruksprogrammet innehåller idag flera yrkesutgångar mot naturturism som bland annat naturguidning, jakt- och viltvård, fiske och vattenvård. I protokoll från Nationella programrådet för Naturbruksprogrammet möte den 26 november 2014, framgår under punkten om en egen inriktning för naturturism att *”det nationella programrådet tar i nuläget inte ställning på vilket program inriktningen/yrkesutgången bör finnas”*.

Vi befarar att den ståndpunkten kan leda till allvarliga försämringar för en växande besöksnäring i allmänhet och naturbaserad turism i synnerhet, och vill kort förklara varför:

Besöksnäringen är en växande sektor inom svenskt näringsliv. Exportintäkterna närmar sig nu 115 miljarder kronor och närmare 40 000 nya heltidsjobb har skapats inom turismen under de senaste 15 åren. Flera tusen av dessa jobb har kommit landsbygden till del och en lång rad undersökningar och studier pekar ut vår natur som det viktigaste skälet för att besöka Sverige. På landsbygden är det också vanligt att turism kombineras med traditionella gröna näringar som jord- och skogsbruk. Bo på Lantgård är ett välkänt exempel och inom detta område finns en särskild potential för att utveckla nya former för mångbruk av skog- och jordbruksmarker där turismen är ett av flera ekonomiska ben. Det är också värt att notera att Stefan Löfven i höstens regeringsförklaring pekade ut svensk besöksnäring och just ekoturism som prioriterade uppgifter för den här mandatperioden.

Vår bransch vill och behöver bli mer professionell. Då är utbildad arbetskraft från våra gymnasieskolor en viktig förutsättning. Naturbaserad turism behöver ofta personer med en bred kompetens som sträcker sig från naturguidningar, värdskap, produktutveckling, ekonomi till fastighetsskötsel, underhåll, transporter i skog och mark, tillverkning av enklare anläggningar och så vidare. Vi tror idag att en sådan gymnasiekompetens bäst tillfredsställs via de naturturismutbildningar som idag är knötta till olika naturbruksskolor. Utifrån resonemanget ovan kring mångbruk av skogs- och jordbruksmark är det av särskild vikt att den här arbetskraften även kan utföra arbetsuppgifter inom traditionella gröna näringar.

Vi tror att det finns behov av både översyn och ett helhetsgrepp på de många utbildningar som idag gör anspråk på att försörja en växande besöksnäring med framtidens arbetskraft. Vi menar dock att detta måste ske i nära samarbete och dialog med branschens företrädare. Trots de senaste årens tillväxt, växande exportintäkter och nya jobb, menar vi att svensk natur- och ekoturism har mer att ge. Branschens utveckling hämmas av kortsiktiga satsningar, brist på kompetens hos många beslutsfattare och avsaknaden av en långsiktig och genomtänkt handlingsplan för branschens framtid. Ekoturismföreningen har därför tillsammans med Svenska Turistföreningen, LRF, Visita och Sveriges Fisketurismföretagare tagit initiativ till en nybildad arbetsgrupp om naturturism under

Landsbygdsnätverkets vingar. På agendan står så småningom även branschens behov av grundutbildningar, fortbildning och nationell utveckling av branschens kompetens och professionalitet.

Vi tror att det vore djupt olyckligt om vårt arbete inleds samtidigt som dagens utbildningar i naturturism flyttas från det sammanhang där vi tror att de bäst hör hemma - nämligen inom naturbruksprogrammets verksamhet.

Per Jiborn
verksamhetsansvarig
Svenska Ekoturismföreningen

Sylvia Nylin
vice generalsekreterare
Svenska Turistföreningen